

1 Betalningssäkringslagens tillkomst

1.1 Bakgrund

Lagstiftning

Lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter, betalningssäkringslagen (BtSL), trädde ikraft den 1 januari 1979. Samtidigt utfärdades en förordning (1978:881) om betalningssäkring (BtSF). I denna handledning återges lagen och förordningen i dess lydelse per den 1 oktober 2004 i avsnitten 18 och 19. Författningar i dess senaste lydelse och förarbeten m.m. finns tillgängliga på webbplatsen www.lagrummet.se som är den offentliga förvaltningens gemensamma webbplats för svensk rättsinformation.

Översyn

Den 1 januari 1990 ändrades reglerna om betalningssäkring i flera avseenden. Avsikten var att skapa bättre garantier för att enskilda inte skulle drabbas av felaktiga domstolsbeslut och att även i övrigt stärka den enskildes ställning i ärenden om betalningssäkring. En särskild proportionalitetsregel infördes och beviskravet avseende en inte fastställd fordran skärptes.

Dessutom reglerades den tidsfrist under vilken en betalningssäkring kan gälla. LR fick också en skyldighet att kontinuerligt övervaka att de förutsättningar som legat till grund för beslutet om betalningssäkring kvarstår. Staten fick vidare en ökad skyldighet att ersätta skada. Oberoende av om fel eller försummelse har begåtts ska ersättning lämnas för förmögenhetsskada om fordringen inte senare fastställs eller fastställs till ett väsentligt lägre belopp än det som har betalningssäkrats.

Förnyad översyn

1992 tillsattes en kommitté med uppdrag att utreda frågor angående rättssäkerheten vid beskattning. I uppdraget ingick bl.a. att lägga fram förslag för att stärka den enskildes ställning vid betalningssäkring. Rättssäkerhetskommitténs betänkande "Rättssäkerhet vid beskattningen" (SOU 1993:62), var färdigställt i juni 1993 och följdes av prop. 1993/94:151. I lagändringen, som trädde i kraft den 1 juli 1994, togs bl.a. möjligheten att betalningssäkra vid befarad betalningsoförmåga bort. Vidare slopades den särskilda förmånsrätten för betalningssäkring som tidigare gällt.

Dessutom har BtSL ändrats bl.a. med anledning av införandet av UB den 1 januari 1982. Andra ändringar av betydelse har varit att Tullverket fått möjlighet att föra det allmännas talan inom Tullverkets ansvarsområde, att ändringar gjorts i SkBrL, att Skatteverket bildats och att nya forumregler införts. Dessutom

10 Betalningssäkringslagens tillkomst, *avsnitt 1*

har möjligheterna att säkerställa betalningen av utländska skatter i Sverige och av svenska skatter i utlandet successivt ökat.

1.2 Syftet med lagen

BtSL infördes för att det skulle gå att komma tillrätta med indrivningssabotage och för att även i övrigt stärka det allmänna ställning som borgenär vid uppbörd och indrivning av fordringar på skatter, tullar och avgifter.

Lång tid mellan fordrans uppkomst och betalning

Som regel förflyter det lång tid från det att en skatte- eller avgiftsfordran uppkommer till dess att betalning ska ske. Detta gäller i synnerhet fordringar som uppkommer som ett resultat av en skatterevision. Till dess att indrivning kan ske visar det sig ofta att skattskyldiga genom olika dispositioner gjort sina tillgångar oåtkomliga för verkställighet.

Missbruk av konkursinstitutet

Syftet med lagen var också att motverka konkursmissbruk. När den skattskyldige försattes i konkurs var det ofta för sent att återvinna egendom till konkursboet, samtidigt som konkursinstitutet i många fall användes för att den skattskyldige skulle bli kvitt sina skatte- och avgiftsskulder.

1.3 Säkringsåtgärder för framtida betalning

Kvarstad

I civilprocessen finns det möjlighet för en borgenär att få kvarstad i gäldenärens tillgångar till säkerhet för framtida betalning av skulden. Beslut om kvarstad meddelas av allmän domstol. Borgenären ska visa sannolika skäl för sitt anspråk och i regel ställa säkerhet för den skada som åtgärden kan förorsaka gäldenären. Beslut om kvarstad verkställs av KFM i stort sett i den ordning som gäller för utmätning. Bestämmelserna om kvarstad för civilprocessen finns i 15 kap. RB och för brottmålsprocessen i 26 kap. RB. En kvarstad i brottmål kan avse t.ex. förverkande eller målsägandens krav på skadestånd.

Betalningssäkring

BtSL innebar att en säkringsåtgärd snarlik kvarstaden infördes. Tidigare var en väsentlig skillnad mellan åtgärderna att verkställigheten av ett betalningssäkringsbeslut medförde förmånsrätt i den säkrade egendomen medan verkställighet av kvarstad inte medförde förmånsrätt. Från den 1 juli 1994 har 8 och 9 §§ FRL ändrats så att betalningssäkring inte längre medför särskild förmånsrätt. I stället ska de regler som gäller om utmätningssäkring vid kvarstad sedan 1982, då UB infördes, tillämpas också vid betalningssäkring. Därefter har även den allmänna förmånsrätten för skatter avskaffats fr.o.m. den 1 januari 2004.

Nedan följer en genomgång av lagtexten i paragrafnummerordning.